کاروان کاکەسوور و چاپکردکردنی
ڕۆمانی "مامزێر"

عەبدوڵڵا قادر دانساز

چەند ساڵێک بەر لە ئێستا کاروان کاکەسوور، بەشێک لە ڕۆمانی "مامزێر"ی بۆ ناردم تا بیخوێنمەوە. خوێندنەوەی ئەو ڕۆمانە بووە یەکێک لەو بەرهەمانەی من لە لاپەڕەی یەکەمەوە دەست بەخوێندنەوەی بکەم. دەنا من وەکو پیشەی هەمیشەییم لەسەرەتادا دوا بەشی ڕۆمان (بگرە دوا بەشی چیرۆکیش) دەخوێنمەوە، بۆ ئەوەی چاوەڕوانی و هەڵهێنانی کۆتایی ڕۆمانەکە (چیرۆکەکە) نەبێت بە لەمپەرێک لە چێژوەرگرتن لە دەقەکە، چونکە خوێنەر دەیەوێت چارەنووسی پاڵەوانی بەسەرهاتەکە بزانێت. زۆر جاریش خوێنەر ئەو چارەنووسەی نووسەر دایناوە بەدڵی نییە و ڕق لە بەرامبەر نووسەرەکە پەیدا دەکات.. ئەو کاتەش، زۆربەی برادەرانی دەرەوە بە ماکینتۆش کارمان دەکرد و منیش بەرهەمەکانی کاروانم مۆنتاژ دەکرد، تاوەکو چاپ بکرێن. ئەم کتێبەم مۆنتاژ کرد. دوای ماوەیەک کاروان سەرجەمی ڕۆمانەکەی بۆ ناردم، کە پێویستی بەوە دەکرد دووبارە کتێبەکە مۆنتاژ بکەمەوە. کۆمپیوتەرەکەی من گیانی بەدەستەوە دابوو. ئیتر منیش کۆمپیوتەرێکی ترم هەبوو، ویستم ئەویان بەکاربهێنم، بەڵام بەکار نەهات. قاسم عەزیزی هاوڕێم، کۆمپیوتەرەکەی خۆی پێ دام، بەڵام هەر بێ ئەنجام بوو. ئەم هەمووەش بوو بە هۆی ئەوەی ئەم ڕۆمانە و دوو کتێبی تری کاروان نەتوانرێ چاپ بکرێن.

ئەم گرفتە بووە هۆی ئەوەی ماوەیەکی زۆر کاروان نەتوانی کتێبە ئامادەکراوەکانی چاپ بکات. تا لە دواییدا گەیشتمە سەر ئەو ڕایەی بە خۆم ڕۆمانی "مامزێر" و کۆمەڵەچیرۆکی "خەوننامەی دادە سۆزی" بنووسمەوە، تاوەکو خوێنەرانی کاروان لە خوێندنەوەی بەرهەمەکانی بێ بەش نەبن. ئیتر دەستم بە نووسینەوە و هەمدیسانەوە خوێندنەوەی بەرهەمەکانی کرد. تایپکردن و مۆنتاژ و چاپکردنی کتێب.

ماوەیەک دوای ئەوە، کاروان گەیشتە ئەو ئەنجامەی، ڕۆمانی "مامزێر" و کۆمەڵەچیرۆکی "خەوننامەی دادە سۆزی" لەنێو یەک بەرگدا چاپبکات، بەڵام خۆشبەختانە ئەو کارەی نەکرد و بە دوو کتێبی جیاواز بڵاوی کردنەوە. بەمەش ئەو گرفتانە بەلانرا. وا دیار بوو چەند هاوڕێیەکی دیکەش، لەوانە (دانا فایەق)ی چیرۆکنووس، هەر وایان بەلاوە چاک بوو، کە (مامزێر) بەتەنیا چاپ بکرێت.

ئەو کاتەی خوێنەر کۆمەڵە چیرۆکێک دەخوێنێتەوە، بەردەوام لەگەل خوێندنەوەی هەر چیرۆکێک لە چیرۆکەکان لە سەرەتاوە دەست بە خوێندنەوەی دەکات و دوایی دەگاتە کۆتاییەکەی. ئەم دووبارە لەسەرەتا دەست بەخوێندنەوەی چیرۆک، تارادەیەک خوێنەر تووشی نارەحەتی و سەختی تێگەیشتن دەکات، بەڵام لەگەڵ خوێندنەوەی هەر رۆمانێک، ئەوا خوێنەر یەکجار دەست بە خوێندنەوە دەکات و یەکجاریش کۆتایی بە خوێندنەوەی دەهێنێت.

ئەو کاتەی باس دێتە سەر چیرۆک، رۆمان و ژیاننامەکانی کاروان کاکەسوور، هەست بە یەک سەرەتای دەستپێکردن بە خوێندنەوە دەکەم و کۆتاییەکانیشیان هیچ کاتێک لەمپەر نەبوونە لەبەردەممدا بۆ خوێندنەوەی بابەتەکانی داهاتووی ئەو. بێگومانم لەوەی خوێنەرانی کاروان (خۆشم یەکێکم لەوان) ئەم گەمەیەیان پێ خۆشە. گەمەی نووسین لە لای کاروان چیرۆکێکی بێکۆتاییە.

(خولیۆ کورتاسار) دەڵێت: ئەو کاتەی ئەنتۆلۆگیایەک بۆ کەسانی چیرۆکنووس دەکەیت، ئەوا تۆ تەنها نەخشەی خانوویەک بۆ خوێنەری ئەو چیرۆکنووسە دادەنێیت و دەروازەیەک لەبەر شوێنی خەتکێشانی ئەو خانووە رادەگریت. ئیتر دەبێت خوێنەر بەخۆی پەی بۆ ئەو دەرگا و پەنجەرانەی هێشتا بۆ ئەو ژوورانەی لەنێو ئەو ئەنتۆلۆگیایە دروست نەکراون، بەرێت، تا بیانکاتەوە تەماشای ناوەوەی ژوورەکان و نهێنییەکانی نێویان بکات.

بەڵام کاروان دەرگای ژوورەکانی خۆی داوەتە سەر لا، تاوەکو خوێنەر بچێتە نێو ژوورەکانیەوە. هیچ شتێک نییە لەنێو ژووری نووسینەکانی ئەودا لە خوێنەر شاراوە بێت. ئەوەی شاراوەیە، خوێنەر لەنێو ژوورەکانی کارواندا خۆی بەرووتوقوتی دەبینێتەوە. چونکە کاروان هەموو خوێنەرێک رووتوقوت دەکاتەوە و لەنێو ئەو ئاوێنانەی لەنێو ژووری بەرهەمەکانیدا دایناون، رایاندەگرێت تاوەکو ئەوان لەش و ناخی خۆیان لەبەر ئەو ئاوێنەیە بەرووتی ببینن.

"مامزێر" دوا بەرهەمی کاروان نییە، بەڵام یەکێکە لەو بەرهەمانەی لەم دواییەدا چاپکراوە. بەسەرهاتی رۆمانەکە، زۆر کەس خۆی تیادا دەبینێتەوە.

باوکم دەیوت: هاتنی پەناهەندە بۆ سوید وەکو ئەوە وایە، دارستانێک گڕی گرتووە و گیانەوەرەکانی نێوی هەڵدێن و دەچن بۆ دارستانێکی تر، بەڵام ئەو پەناهەندانەی هاتوونەتە سوید، هەرهەموویان، دەڵێن ئێمە لە دارستاندا شێر بووین. باوکیشم ئەو وەڵامەی بەدڵ نییە. چونکە ئەو بەلایەوە سەیرە، کە لە دارستانێکدا بەتەنها شێری تێدا بێت. چونکە هەم شێر گۆشتخۆرە و پێویستی بە خواردنی گۆشتی گیانەوەرانی ترە و هەم، کە دارستانێک دەسووتێ ئەوا هەموو گیانەوەرەکانی نێوی هەڵدێن، بە شێر و پڵنگ و رێوی و چەقەڵ و کەمتیار و کەروێشک و ئاسک و کەو و سۆسک و جرج...هتد.

ئەو منداڵەی پاڵەوانی "مامزێر"ە یەکێکە لەو گیانەوەرانەی نێو دارستانە سووتاوەکە، بە هۆی چارەنووسی بەدبەختی خۆیەوە ناچارە خۆی بداتە دەست خەیاڵ و دنیایەکی مەزن بۆ خۆی دروست بکات. ئەو دنیایەی ئەو ئاواتەخوازێتی. هەرچەندە دەزانێت، ئەو دنیایە راستەقینە نییە و خەیاڵە. ئەو دنیایەی ئەو دەتوانێت بەردەوام ئازارەکانی خۆی تیادا وێڵ بکات.

لای کاروان هیچ شتێک بڤە نییە، تاوەکو ئەو باسی لێوە نەکات. گرینگ ئەوەیە ئەو شتی سەرنجراکێش بە دەستەوە بدات و خوێنەر بخاتە بەردەم خەیاڵ و بیرکردنەوەیەکی بێکۆتاییەوە.

من بێگومانم لەوەی ئەو منداڵەی لەنێو ئەو رۆمانەدا باسی لێوە دەکرێت، ئێستاکە گەلێک کەسی هاوشێوەی ئەو بگرە لەو خراپتریش لەنێو کۆمەڵگای ئێستای کوردستاندا ژیان ببەنە سەر و لەبەر ئاکامی ئەو چارەنووسە بەدەی بەسەریاندا هاتووە، بەردەوام پەنا بۆ خەیاڵ ببەن و لەنێو خەیاڵدا هەست بە ئارامی دەروونیان بکەنەوە.